

IV. Departementets merknader

1. Innledning

Hydro Aluminium AS har søkt om tillatelse til planendring for reguleringen av Holsbruvatn i Årdal kommune i Sogn og Fjordane. Søknaden gjelder heving av HRV og LRV med 0,5 meter. Begrunnelse for denne hevingen er å få økt magasinvolumet for å bedre reguleringen av produksjonen.

Hydro Aluminium AS fikk ved kongelig resolusjon 26. januar 2001 tillatelse til bygging av Nytt Tyin kraftverk. Ved kongelig resolusjon 28. november 2008 ble det gitt tillatelse til planendring som innebar bygging av Holsbru kraftverk med Holsbruvatn som inntaksmagasin. Holsbru kraftverk ble satt i drift 1. april 2012.

2. Saksbehandlingen

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandling etter vassdragslovgivningen. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling av søknaden når det skal fattes vedtak etter vassdragslovgivningen.

3. NVEs innstilling og høringsinstansenes merknader

Etter en total vurdering finner NVE at fordelene for allmenne og private interesser ved en heving av HRV og LRV med 0,5 m i Holsbruvatn er større enn skadene og ulempene dette vil medføre. NVE tilrår derfor at det gis tillatelse til den omsøkte hevingen av reguleringsgrensene i Holsbruvatn etter vassdragsreguleringsloven § 8.

I høringsuttalelser til NVE uttaler Årdal kommune at det bør gis tillatelse på nærmere angitte vilkår. Sogn og Fjordane fylkeskommune mener det bør stilles krav til utbygger om heving av vei eller andre tiltak dersom det senere viser seg at vannet kommer opp i veibanen. Fylkesmannen finner tiltaket akseptabelt i henhold til gjeldende regelverk.

4. Departementets vurdering

Naturmangfold

Det er ikke registrert rødlistearter eller viktige naturtyper rundt Holsbruvatn.

Ved å beholde dagens HRV/LRV vil ingen etablerte gyteplasser bli neddemmet. På den annen side må en regne med at Holsbruvatn med ujevne mellomrom blir senket med inntil 1 meter under dagens normalvannstand. Dette vil medføre at relativt store arealer blir tørrlagt i en kortere eller lengre periode, og gjenværende leveareal for fisk

og bunndyr blir tilsvarende lite. Dersom vannet senkes til LRV i gyteperioden for ørret er det etter NVEs syn rimelig å anta at tilgangen til gytebekkene blir vanskeliggjort. Dersom vannet senkes til LRV etter gyting er det ifølge NVE også rimelig å anta at rogn kan bli utsatt for uttørking og/eller frost.

Dersom det gis tillatelse til å heve HRV med 0,5 m vil nedre del av ørretens gytebekker bli permanent neddemmet. Årdal Jeger og Fiskerforening (ÅJFF) mener at de to viktigste gytebekkene da vil forsvinne helt, mens Fylkesmannen mener at en slik heving ikke vil få vesentlige konsekvenser for produksjonen av ørret.

Departementet finner at regulering i henhold til gjeldende HRV/LRV samlet sett gir noe større negativ virkning for fisk og bunndyr enn dersom reguleringsintervallet heves med 0,5 meter som omsøkt. Vurderingen støttes av Fylkesmannen. Departementet viser til at det er vanskeligere å finne avbøtende tiltak for periodevis tørrlegging av areal i reguleringssonen enn for en viss neddemming av gyteområder. Et begrenset tap av gyteplasser kan erstattes ved tiltak for å etablere nye gytearealer. Større magasinivolum vil også gi en bedre buffer mot eventuelle korttidssvingninger i vannstanden.

Departementet bemerker at det allerede er gitt konsesjon til bygging av Holsbru kraftverk med Holsbruvatn som inntaksmagasin. Spørsmålet i foreliggende sak er hvorvidt eksisterende regulering skal beholdes eller om HRV og LRV skal heves med 0,5 meter.

Landskap

Ved å heve HRV/LRV med 0,5 blir reguleringssonen i Holsbruvatn noe mindre og vannspeilet ved LRV større enn ved gjeldende konsesjonshøyde. Departementet finner at omsøkt regulering vil ha en positiv visuell virkning for Holsbruvatn. Fylkesmannen har bemerket at antall dager med overløp fra Holsbruvatnet blir redusert. Departementet bemerker at landskapsvirkninger nedstrøms Holsbruvatn ikke var noe viktig tema i forbindelse med planendringssøknaden fra 2005. Departementet viser videre til at det ikke er pålagt slipp av minstevannføring fra Holsbruvatn og at det kun vil være overløp fra Holsbruvatn i flomperioder. Etter departementets vurdering vil en heving av HRV ikke endre nevneverdig på dette.

Departementet kan ikke se at landskapshensyn vil være til hinder for den omsøkte planendring.

Hydrologi, erosjon og isforhold

Flomvannstandene i Holsbruvatn vil ikke øke som følge av omsøkt vannstandsheving. Utførte beregninger tyder på at bedre avløpskapasitet med ny terskel kan gi en liten reduksjon av flomvannstanden ved de største flommene.

Når det gjelder erosjon slutter departementet seg til NVEs vurdering av at det er små forskjeller mellom de to alternativene. Departementet viser i den sammenheng til

konsesjonsvilkår om "Terskler m.v.", som omfatter hjemmel til å gi pålegg om sikringsarbeider i forbindelse med erosjonsskader.

En grunneier, Britt Marie Norheim, er negativ til å heve vannstanden i Holsbruvatn blant annet grunnet ferdsel til hytta over isen vinterstid. Norheim frykter at en heving av HRV vil redusere tilgangen til hytta. Departementet viser til at ferdsel over vannet om vinteren nær eksisterende terskel ikke vil være mulig uansett reguleringsnivå, ettersom Holsbru kraftverk er satt i drift. Departementet viser også til at negative virkninger for isforhold var en del av vurderingsgrunnlaget da det ble gitt tillatelse til planendring som innebar bygging av Holsbru kraftverk ved kongelig resolusjon 28. november 2008.

Hydrologi, erosjon og isforhold er etter departementets vurdering temaer av liten betydning for om det skal gis tillatelse til omsøkt endring av reguleringen av Holsbruvatn.

Friluftsliv

Fylkesmannen legger vekt på arealet av reguleringssonen og mener at det beste vil være å heve HRV/LRV med 0,5 m som omsøkt av hensyn til friluftsliv og fisk. ÅJFF og Britt Marie Norheim er uenige i denne vurderingen.

Departementet legger til grunn at at noe areal blir demt ned grunnet heving av normalvannstanden med 0,5 meter. Departementet kan imidlertid ikke se at dette skal medføre vesentlige negative virkninger for friluftsliv og utøvelse av fiske. Departementet viser til vurderinger under temaet "landskap", hvor det konkluderes med at omsøkt regulering vil ha en positiv visuell virkning for Holsbruvatn. Departementet bemerker videre at mindre reguleringszone også bør gi økt tilgjengelighet til fiskeplasser og badeplasser, samt gjøre det lettere å bruke båt.

Departementet kan ikke se at hensynet til friluftsliv er til hinder for den omsøkte planendringen.

Når det gjelder eventuelle negative virkninger for grunneier Norheims hytte, viser departementet til at dette er forhold av privatrettslig karakter. Det vises for øvrig til NVEs merknader til dette.

Avbøtende tiltak

ÅJFF mener at hevet vannspeil vil gjøre fiske i Holsbruvatn mer trafikkfarlig, fordi vannflaten vil komme enda nærmere Fv 53. Derfor mener de at det må lages minst to fiskeplasser langs vannet, som også tilrettelegges for funksjonshemmede. Kommunen mener også at det må opparbeides fiskeplasser langs vannet med adkomst for funksjonshemmede, samt at Norsk Hydro ASA må inngå en avtale med ÅJFF om avbøtende fysiske tiltak for å sikre fiske- og friluftinteressene i området. Kommunen ber NVE om å sørge for at både tidligere pålegg og avbøtende tiltak i forbindelse med denne saken blir gjennomført.

Departementet bemerker at eksisterende konsesjon for regulering av Holsbruvatn innehar diverse standardvilkår. Vilkåret om naturforvaltning gir blant annet DN hjemmel til å pålegge tiltak slik at *"fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes"* og slik at *"friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad."* Departementet viser til at Fylkesmannen er delegert ansvaret for oppfølging av disse vilkårene. Departementet viser videre til vilkår om at utbygger årlig betaler kr 40.000 til Årdal kommune til opphjør av fisk/vilt/friluftsliv. Disse pengene kan i følge vilkårene dels disponeres av kommunen og dels av DN/Fylkesmannen, avhengig av hva de brukes til. Departementet finner ikke grunnlag for å pålegge ytterligere vilkår.

Samlet belastning

I tråd med naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er det i departementets vurdering tatt hensyn til andre allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep og påvirkninger. Kravene til vurdering av den samlede belastning for naturmangfoldet anses oppfylt.

5. Tiltaket vurdert etter vannforskriften

Etter vannforskriften § 12 kan nye fysiske inngrep gjennomføres i en vannforekomst selv om miljøtilstanden svekkes dersom

- alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i tilstanden, jf. annet ledd litra a,
- samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktiviteten er større enn tapet av miljøkvalitet og hensikten med de nye inngrepene er større enn miljøtapene, jf. litra b og
- formålet med de nye inngrepene ikke med rimelighet kan oppnås kostnadseffektivt/teknisk på andre miljømessige bedre måter, jf. litra c.

Formålet med heving av HRV og LRV med 0,5 meter i Holsbruvatn er å få økt magasinvolumet for å bedre reguleringen av produksjonen. Departementet finner at heving av HRV og LRV med 0,5 meter i Holsbruvatn reduserer tap i miljøkvalitet sammenlignet med eksisterende reguleringstillatelse. Etter departementets vurdering kunne dette ikke vært kostnadseffektivt oppnådd på miljømessig bedre måter. Departementet finner at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

6. Departementets oppsummering og konklusjon

Den omsøkte endringen av regulering av Holsbruvatn vil kunne ha negative virkninger for gytebekker for ørret. Departementet viser imidlertid til at samlede konsekvenser for fisk vil bli mindre ved den omsøkte reguleringen enn ved eksisterende regulering. Hensynet til naturmangfold vil derfor ikke være til hinder for den omsøkte endringen.

Departementet mener endringen vil ha positive virkninger for landskap og friluftsliv sammenlignet med eksisterende regulering.

Departementet legger til grunn at det er en driftsmessig fordel å ha et noe større reguleringsvolum i inntaksmagasinet til kraftverket, samtidig som flomtapet reduseres noe i flomperiodene.

Departementet finner etter en samlet vurdering at fordelene ved heving av HRV og LRV med 0,5 meter i Holsbruvatn klart overstiger de skader og ulemper tiltaket kan innebære, og tilrår at det gis tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd. Dette innebærer at reguleringen på 1 meter opprettholdes, men at nivået på ny terskel bygges 0,5 meter over den bestående terskel.

I tillatelsen etter vassdragsreguleringsloven inngår også tillatelse til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for gjennomføring av reguleringen, jf. vassdragsreguleringsloven § 16 nr. 1.

Olje- og energidepartementet

Tilråd:

1. I medhold av lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer § 8 gis Hydro Aluminium AS tillatelse til heving av HRV og LRV med 0,5 meter i Holsbruvatn basert på tidligere regulering på 1 meter gitt i kongelig resolusjon 26. januar 2001 for kraftanleggene i Årdal.
2. Det fastsettes nytt manøvreringsreglement i samsvar med forslag vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av 8. mars 2013.

Manøvreringsreglement for regulering av Årdalsvassdraget i Årdal, Luster og Vang kommuner, Sogn og Fjordane og Oppland fylker

(erstatte reglement gitt ved kgl. res. av 26.01.01, endret ved kgl.res. av 28.11.2008)

1.Reguleringer

Magasin	Naturlig		Reg.grenser				høyde m
	Reg. vannst. kote	Øvre kote	Nedre kote	Oppd. m	Senkn. m		
Tyin	1078,89	1083,89	1073,55	5,00	5,34	10,34	
Torolmen	1045,75	1050,83	1047,83	5,08	0	3,00	
Holsbruvatn	730,75	731,25	730,25	0,5	0,5	1,00	
Mannsbergvatn	1345,50	1345,50	1337,20	0	8,30	8,30	
Kyrkjevatn	1344,40	1346,40	1336,40	2,00	8,00	10,00	
Breibottenvatn	1234,70	1234,70	1230,40	0	4,30	4,30	
Biskopvatn	1348,10	1350,10	1344,10	2,00	4,00	6,0	
Krækjavatn	1329,40	1329,40	1321,40	0	8,00	8,00	
Viervatn	1218,10	1230,10	1208,10	12,00	10,00	22,00	
Småløyftevatn		1206,70	1205,40			1,30	
Gravdalsdammen		1205,00	1200,00			5,00	

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner. Høydene refererer seg til Statens Kartverk.

Pumping

Tilsiget til Torolmen kan pumpes opp til Tyin.

Overføringer

Avløpet fra Gravdalen, Raudalen, Skogadalen, Urdadalen og Fleskedalen overføres til Koldedalsvatn og videre til Tyin.

Avløpet fra Kyrkjevatn, Breibottenvatn og Mannsbergvatn overføres til Tyin.

Avløpet fra Kyrkjevatn, Biskopvatn, Viervatn og Småløyftevatn ledes inn på tilløpstunnelen til Nye Tyin kraftverk.

Østre og Vestre Sletterustbekken, Fanagjelsbekken, Biskopelv og Holsbrubekken ledes inn på tilløpstunnelen til Nye Tyin kraftverk.

Fem mindre bekker på sørsiden av Tyadalen ledes inn på tilløpstunnelen til Nye Tyin kraftverk.

Avløpet fra Skanseelva, Engjesetbekken, Rausdøla og tre mindre bekker på sørsiden av Tyadalen ledes inn på tilløpstunnelen til Holsbru (Gamle Tyin) kraftverk.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes.

Restriksjoner på manøvreringen

På elvestrekningen mellom Tyin og Torolmen skal det slippes minstevannføring på 0,3 m³/s.

Ved regulering av Torolmen skal det tas for øye at man begrenser svingninger i vannstanden og tilstreber en høy sommervannstand.

Etter nærmere bestemmelse av departementet kan det pålegges å slippe minstevannføring i Storelva mellom samløpet mellom Utle og Tya og ned til Årdalsvatn på inntil 2 m³/s.

Ved eventuell pumping til Tyin i vintersesongen skal det tas hensyn til at isforholdene ikke forverres.

Vannstandsvariasjonen i Årdalsvatn som følge av reguleringen skal ikke være større enn 30 cm pr døgn.

Planlagt stans og oppstart av Holsbru (Gamle Tyin) kraftstasjon, eller reduksjon av driftsvannføring, skal skje ved myke overganger for å unngå stranding av fisk i vassdraget nedenfor.

Av hensyn til fisk i Tya og Storelva etter samløpet mellom Tya og Utle, skal det installeres en omløpsventil i Holsbru (Gamle Tyin) kraftverk, slik at det opprettholdes vannføring ut av kraftverket ved utfall.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

4

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.